

การดำเนินงานในหน่วยงานสถานีพัฒนาที่ดินนครศรีธรรมราช
โดย นายจำเริญ นาคคง ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินนครศรีธรรมราช
เรื่อง การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันประเทศไทยประสบปัญหาทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม และปัญหาความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ที่ดินระหว่างรัฐกับประชาชน และระหว่างประชาชนในกลุ่มต่างๆ เนื่องจากการจัดการทรัพยากรที่ดินมีลักษณะรวมศูนย์ ขาดการเชื่อมโยงกับพื้นที่ ในขณะที่ปัญหาสิ่งแวดล้อมเพิ่มสูงขึ้นตามการขยายตัวของเศรษฐกิจและชุมชนเมือง เพื่อให้การใช้ทรัพยากรที่ดินเป็นไปอย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนการใช้ที่ดิน โดยนำข้อมูลสภาพแวดล้อมมาพิจารณาหรือวิเคราะห์ควบคู่ไปกับข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจและสังคม การวางแผนการใช้ที่ดินจำเป็นต้องใช้บุคลากรที่มีความชำนาญเฉพาะด้านเพื่อร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นกับการใช้ที่ดินในปัจจุบัน และให้แนวทางในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นอย่างยั่งยืน

การวางแผนการใช้ที่ดิน จึงเป็นศาสตร์และศิลป์ เนื่องจากปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกันทั้งปัจจัยทางด้านกายภาพ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยในด้านนโยบายการบริหารจัดการการวางแผนการใช้ที่ดินในแต่ละพื้นที่ จึงควรมีแผนงานและกลยุทธ์ที่แตกต่างกันไป แต่อย่างไรก็ตาม การวางแผนการใช้ที่ดินในแต่ละพื้นที่จะต้องคำนึงถึงการจัดการบนพื้นฐานของศาสตร์ต่างๆ แบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary) ครอบคลุมในทุกมิติที่เกี่ยวข้อง สถานีพัฒนาที่ดินนครศรีธรรมราชจึงให้ความสำคัญและมุ่งเน้นให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถในการวางแผนการใช้ที่ดิน เพื่อความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของเกษตรกร

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้เจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดินนครศรีธรรมราช ได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการและกระบวนการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล
๒. เพื่อให้เจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดินนครศรีธรรมราชสามารถวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

หัวข้อในการสอนงาน

๑. ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนาจังหวัด
๒. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๓. แนวทางการพัฒนาในองค์กรบริหารส่วนตำบล
๔. นโยบายแห่งรัฐ กฎหมาย และข้อกำหนดอำนาจรัฐในการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล
๕. การรับฟังความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียองค์การบริหารส่วนตำบล เกษตรกรในตำบลพื้นที่เป้าหมาย
๖. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลประกอบด้วย

บทที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

๑. ข้อมูลทั่วไป

๑. ที่ตั้งและอาณาเขต ได้แก่ ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ อาณาเขต
๒. ประวัติและเอกลักษณ์ ได้แก่ ความเป็นมาของหมู่บ้าน การตั้งถิ่นฐาน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม เทศกาลประจำปี ผลิตภัณฑ์โอท็อป พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ
๓. การแบ่งส่วนการปกครองและการบริหาร ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล ที่ตั้ง บุคลากร การแบ่งส่วนการปกครอง (หมู่ที่ ชื่อบ้าน)
๒. ทรัพยากรธรรมชาติ
 ๑. ภูมิอากาศ
 ๒. ทรัพยากรป่าไม้ (ป่าอนุรักษ์ ป่าเศรษฐกิจ ป่าชุมชน พื้นที่สาธารณะ)
 ๓. ทรัพยากรน้ำ ได้แก่ ปริมาณน้ำฝน แหล่งน้ำผิวดิน (ในตำบล นอกตำบล) น้ำใต้ดิน การพัฒนาแหล่งน้ำ
 ๔. ทรัพยากรดิน
 ๕. ระบบนิเวศน์ ได้แก่ สัตว์ พืช ของป่า ระบบโซ่อาหาร
๓. วัตถุประสงค์
 ๑. สนับสนุนการจัดทำแผนบริหารจัดการทรัพยากรที่ดินระดับตำบล
 ๒. ให้มีการใช้ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับศักยภาพของที่ดิน และความต้องการของชุมชนและจังหวัด
 ๓. เพิ่มศักยภาพและโอกาสพัฒนาอาชีพและรายได้จากการใช้ประโยชน์ที่ดินตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

บทที่ ๒ การวางแผนการใช้ที่ดิน

๑. ปรัชญาและกระบวนทัศน์ (Philosophy and Approaches)
 ๑. ยึดแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
 ๒. ใช้อุปสงค์นำอุปทาน (Demand Basis Approach) โดยเกษตรกรเป็นศูนย์กลาง “ระเบิดจากข้างใน”
 ๓. กำหนดลำดับความสำคัญของพืช GI crops > Distinct crops > Subsistence crops > Promising crops เป็นเกณฑ์การตัดสินใจ
 ๔. กำหนดเขตการใช้ที่ดินตามศักยภาพของที่ดินภายใต้การจัดการดินและระบบอนุรักษ์ดินและน้ำที่เหมาะสม
๒. การกำหนดเขตการวางแผนการใช้ที่ดิน
 ๑. ยึดกรอบนโยบายจังหวัด
 ๒. ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักการสำคัญในการกำหนดเขตการใช้ที่ดินและจัดการดิน
๓. สภาพการใช้ที่ดิน (ภายใต้ระบบการใช้ที่ดินระดับไร่นา)
 ๑. พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ
 ๒. การปลูกสัตว์
 ๓. การประมง
๔. ปัญหาการเกษตรกรรม (ภายใต้ระบบการใช้ที่ดินระดับไร่นา)
 ๑. ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ดินและที่ดิน น้ำ ภูมิอากาศ
 ๒. ปัจจัยการผลิต